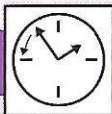


# JOHANN JACOB RYCHNER (1803-1878)



Veterinair verleden

Tot aan het begin van de 19e eeuw stond de behandeling van het paard centraal in de diergeneeskunde. Er werd ternauwernood aandacht besteed aan het rund. Dit veranderde vooral door toedoen van Rychner, die wij kunnen beschouwen als de grondlegger van de geneeskunde van het rund<sup>1</sup>.

Johann Jacob Rychner werd in 1803 in het Zwitserse stadje Aarau geboren en hier doorliep hij na de lagere school het gymnasium<sup>2</sup>. Hij begon zijn studie diergeneeskunde in Bern, vervolgde deze in Stuttgart en München en voltooide in 1824 zijn opleiding in Wenen. Hier won hij ook nog een prijsvraag.

Daarna keerde hij terug naar zijn geboorteplaats in de Jura om zich daar na een examen te vestigen als districts dierenarts. Ook was hij verantwoordelijk voor de vleeskeuring.

Na vier jaar dook hij op in het Pruisische vorstendom Neuenburg. Naast zijn ambtsbezigheden hield hij zich ook bezig met de veterinaire verzorging van de luxueuze runder- en paardenstallen van de vorst.

In 1833 verhuisde hij naar Bern om twee totaal verschillende redenen: aan de ene kant was het vanwege een drang naar een wetenschappelijke carrière en aan de andere kant door de ondervinding dat hij door een klein postuur en te geringe lichaamskracht minder geschikt was voor de diergeneeskundige praktijk. Wellicht had hij door deze laatste eigenschap de neiging tot overcompensatie: het zich aanmeten van allerlei titels, maar ook om bij enige bedreiging zeer scherp te reageren.

Zijn entree in Bern begon met een tegenslag: Door het overlijden in 1834 van de eerste directeur van de veeartsenijschool, prof. L.K.F. Emmerts, kwam er een leerstoel vrij. Door toedoen van prof. M. Anker, die niet erg onder de indruk was van een publicatie van Rychner, werd Heinrich Koller de nieuwe hoogleraar. Het karakter kennende van Rychner kwam dit zeer hard aan. In de herfst van 1834 werd er buiten Bern een nieuwe school geopend en werd Rychner tot professor benoemd. Hij gaf tevens colleges over biologie, botanie, algemene pathologie en verbandleer. In korte tijd werd hij zeer populair bij zijn studenten vanwege zijn heldere voordrachten.

In 1835 publiceerde hij zijn werk over de 'Bujatrik, Krankheiten des Rindviehes' en hierdoor kan hij als de grondlegger van de geneeskunde van het rund worden beschouwd.



<sup>1</sup> E. Leclainche. *Histoire de la Médecine vétérinaire*. Toulouse, 1936. pg 443.

<sup>2</sup> R. Fankhauser en B. Hörning. 'Zum hundersten Todestag von Johann Jacob Rychner'. *Schweiz. Arch. Tierheilk* 1978; 120: 323-42.



Rychner.

In 1839 werd Rychner tot hoogleraar benoemd in de heekunde. Deze benoeming had hij aan de ene kant te danken aan zijn verdiensten aan de andere kant aan het feit, dat hij een verzoek om naar Giessen te gaan had afgewezen.

In 1841 en 1851 verschenen nieuwe edities van de 'Bujatrik'.

In de recensie over de editie van 1841 schreef Wirth in het 'Archiv', dat dit boek als het beste op zijn gebied beschouwd kan worden. Het zou echter beter geweest zijn, als de auteur zo eerlijk geweest zou zijn te vermelden dat hij niet alle ziektes zelf gezien had (behalve runderpest) en dat de basis van het boek op een compilatie berustte.

Vooraf ook door het oprichten in 1843 samen met zijn studenten van de 'Verein für bujatriscbe Klinik' heeft hij een steen bijgedragen tot de erkenning van de geneeskunde van het rund. De leden-studenten van deze vereniging discussieerden 's avonds onder leiding van Rychner over de patiënten, die die dag aangeboden waren. Om de kliniek nog aantrekkelijker te maken voor de boeren, werden de medicijnen gratis verstrekt. De kosten hiervan werden door de studenten uit eigen zak betaald! Na twee jaar werden deze kosten betaald door de directie van de school. Even later ontstond de ambulatoire runderkliniek, zoals die nog heden functioneert en een essentieel deel uitmaakt van de diergeneeskundige faculteit in Bern.

Rychner kenmerkte zich in zijn werk door een vrijwel onuitblusbare ijver en een buitengewone energie. Hij genoot niet alleen het vertrouwen van de veehouders maar ook van de overheid, die hem inschakelde bij het bestrijden van epizoötieën. Ook werd hij lid van de Gezondheidsraad in Bern, van een commissie ter verbetering van het vee en van verschillende geleerde genootschappen. In het leger kreeg hij de rang van majoor, een rang die niet eerder door een veterinaire in Zwitserland was bereikt. Toen Anker zich in 1857 door familieomstandigheden terugtrok als directeur van de school, volgde Rychner hem op.

Zijn verhouding tot de Zwitserse Maatschappij voor Diergeneeskunde (Gesellschaft Schweizerische Tierärzte) was ambivalent. Hoewel hij hiervan tweemaal president is geweest (1843-1844 en 1851-1853), krijgt men de indruk, dat het hem meer om de eer te doen was dan dat hij deze taak met hart en ziel uitvoerde. Daarbij kwam dat de interne verhoudingen aan de school zo moeilijk waren, dat hij hier zijn handen aan vol had.

Aanvankelijk was hij een zeer gewaardeerd medewerker van het 'Archiv für Thierheilkunde', later werd hem door de redactie kwalijk genomen, dat hij zelden meer een publicatie leverde, terwijl hij toch de man was die het vermogen had veel waardevolle bijdragen te leveren. Toen hij echter in 1851 hoofdredacteur werd, verschenen er in korte tijd tien publicaties! Daarna droogde de bron weer op en werd Zangger hoofdredacteur.

Zijn meest vruchtbare periode ligt tussen de jaren 1835 en 1854. Het totaal van door hem geproduceerde pagina's gedrukte tekst bedraagt circa 7000 en dat nog wel zonder technische hulpmiddelen en een geroutineerde secretaresse.

Na deze periode werd Rychner wat bezadigder en ging hij het wat rustiger aan doen. Was hij altijd prominent aanwezig en leverde hij een stroom van publicaties, nu zien we dat afnemen. Ook zijn onderwijs werd minder inspirerend. Hij is tot 1869

directeur geweest van de veeartsenijschool in Bern, in welke stad hij in 1878 stierf.

Rychner is een man geweest met grote verdiensten voor de diergeneeskunde. Terwijl het accent van de diergeneeskundige belangstelling in die tijd nog duidelijk op het paard lag en men de behandeling van het rund eigenlijk beneden de waardigheid van een dierenarts vond, heeft hij de moed gehad om onder grote tegenwerking een runderkliniek van de grond te krijgen. Rychner had geen gemakkelijk karakter, was zeer eerzuchtig en nam het met de originaliteit van zijn publicaties niet altijd even precies. Toch is het zijn verdienste geweest om het eerste standaardwerk voor de geneeskunde van het rund het licht te doen zien. Zijn ambulatoire runderkliniek kan nog steeds als voorbeeld gelden. Rychner heeft baanbrekend werk verricht en daarvoor moet ook de huidige generatie hem nog dankbaar zijn.